

10.7.2025

Oikeusministeriö
kirjaamo.om@gov.fi

VN/26323/2023

Satakunnan poliittisten piirijärjestöjen lukuunottamatta Vihreiden lausunto parlamentaarisen vaalialuetyöryhmän loppuraportista

Lausunnon lopussa mainitut Satakunnan poliittiset piirijärjestöt Vihreitä lukuunottamatta yhtyvät Satakuntaliiton 30.6.2025 antamaan lausuntoon, joka kuuluu seuraavasti:

Satakuntaliiton lausunto parlamentaarisen vaalialuetyöryhmän loppuraportista

Valtioneuvosto asetti marraskuussa 2023 parlamentaarisen työryhmän antamaan ehdotuksensa vaalialuemallia koskevasta hallitusohjelmakirjauksesta. Työryhmä julkaisi loppuraporttinsa 23.1.2025, jossa se esittää jatkovalmisteluun ryhtymistä perustuslain ja vaalilain muuttamiseksi siten, että käyttöön otettaisiin vaalialuemalli.

Vaalialuemallissa vaalipiiri, josta valitaan alle kahdeksan edustajaa, muodostaisi vaalialueen toisen vaalipiirin kanssa. Vaalialuemalli olisi voimassa ensimmäisen kerran vuoden 2031 eduskuntavaaleissa. Vaalipiireistä valittavien kansanedustajien määrä määräytyy vaalipiirissä asuvien Suomen kansalaisten perusteella. Väestöennusteen mukaan on mahdollista, että Satakunnan vaalipiiristä valittaisiin vuoden 2031 eduskuntavaaleissa alle kahdeksan kansanedustajaa.

Vaalialuemallin käyttöönotto edellyttää perustuslain 25 §:n muutosta. Vaalialueen muodostavista vaalipiireistä säädettäisiin vaalilaissa. Vaalialueen muodostaminen tapahtuisi muodollisesti valtioneuvoston asetuksella samassa yhteydessä, kun vaalipiiristä valittavien edustajien määrä eduskuntavaaleissa vahvistetaan.

Satakuntaliitto esittää lausuntonaan seuraavaa:

Demokratian toteutumiseksi, äänestäjien yhdenvertaisuuden varmistamiseksi ja piilevän äänikynnyksen madaltamiseksi on tärkeää etsiä parlamentarisessa yhteistyössä keinoja poliittisen suhteellisuuden toteutumiseen nykyistä paremmin. Satakunnan vaalipiirin laskennallinen piilevä äänikynnys on vaalipiireistä toiseksi korkein. Satakuntaliitto suhtautuu sen vuoksi työryhmän esittämään vaalialuemalliin avoimen kiinnostuneesti ja pitää tärkeänä vaihtoehtojen vaalimallien tutkimista nykyisten ongelmien ratkaisemiseksi. Samalla on kuitenkin tärkeää todeta, että Satakuntaliitto pitää nykyistä mallia toistaiseksi parhaimpana esitetystä malleista, kun katsotaan poliittisen suhteellisuuden toteutumisen lisäksi myös alueellisen edustavuuden ja äänestysaktiivisuuden merkitystä osana demokraattista vaalijärjestelmää.

Suhteellinen vaalitapa Suomen eduskuntavaaleissa tarkoittaa yhtäältä poliittista

10.7.2025

suhteellisuutta ja toisaalta alueellista edustavuutta. Alueellisen suhteellisuuden varmistamiseksi kansallisessa päätöksenteossa on maan eri alueet huomioitu vaalijärjestelmässä. Alueellisen edustavuuden turvaava mekanismi on rakennettu Suomen lainsäädäntöön vaalipiirijaon avulla: maa jaetaan vaalipiireihin, joista kustakin valitaan niin monta kansanedustajaa kuin vaalipiirissä asuvien Suomen kansalaisten lukumäärä edellyttää.

Satakuntaliitto korostaa, että poliittisen suhteellisuuden rinnalla on aivan yhtä tärkeää tarkastella myös alueellista suhteellisuutta. Alueellinen edustus parantaa kansallisessa päätöksenteossa ymmärrystä alueiden välisistä eroista ja päätöksien vaikutuksista eri puolille Suomea. Lisäksi kansanedustajilla on esimerkiksi Satakunnan vaalipiirissä vahva alueellisen edustajan rooli, ja alueen ihmisten kynnys lähestyä edustajaa on huomattavasti matalampi kuin esimerkiksi lähestyä Euroopan parlamentin jäseniä. Tätä alueellisen edustajan ja edunajajan roolia ei tule heikentää, vaan se on tärkeää ymmärtää mahdollisia muutoksia vaalijärjestelmään tehtäessä. Kaikkien muutosten tulee parantaa laajasti kansalaisten kokemaa legitimitettiä.

Tämän vuoksi Satakuntaliitto pitää työryhmän esittämää vaalialuemallia vaalipiirien yhdistämistä parempana mallina, koska mallissa ehdokasasettelu ja äänestäminen tapahtuvat nykyisen vaalipiirin mukaisesti. Tämä pitää ennallaan alueellisen suhteellisuuden, joka on Satakunnalle maakuntana erittäin tärkeää.

Satakuntaliitto ei edellä mainituista syistä kannata raporttiin jätettyä lausumaa, jossa vaalipiirijakoa muutettaisiin niin, että Tampere irrotettaisiin Pirkanmaan vaalipiiristä ja muodostettaisiin Pirkanmaan-Satakunnan vaalipiiri.

Satakuntaliitto suhtautuu kuitenkin varauksella siihen, että vaalialuemallin myötä eduskuntavaaleihin syntyisi maan sisällä kaksi erilaista tuloslaskennan tapaa. Raportti ei käsittele kattavasti kahteen tuloslaskentatapaan sisältyviä riskejä tai vaikutuksia esimerkiksi äänestysaktiivisuuteen. Vaaliliiton vaalialuemallissa voisi muodostaa ainoastaan vaalialueen tasolla. Vaalipiirikohtaisia vaaliliittoja ei sallittaisi. Vaalialueeseen kuuluvissa vaalipiireissä tulokseen vaikuttaisi myös vaalialueen muiden vaalipiirien tulokset ja tämä saattaa käytännössä tarkoittaa sitä, että syntyy uusia tapoja kampanjoida myös vaalialuemallin sisällä toisen vaalipiirin tulokseen vaikuttaakseen. Nämä voivat jakaa Suomea voimakkaasti kahden toisistaan erillisen mallin vaalijärjestelmään. Satakuntaliitto pitää tärkeänä, että myös jatkossa äänestäjän ja ehdokkaiden on mahdollisimman hyvin pystyttävä ymmärtämään eduskuntavaalien vaalijärjestelmää, jotta äänestysaktiivisuus ja ehdolle asettuminen ei laske entisestään.

Työryhmä ei raportissaan käsitellyt vaalialuemallissa sitä, minkä vaalipiirin kanssa Satakunta muodostaisi vaalialueen. Työryhmä katsoi, että vaalialueen vaalipiireillä tulee olla yhteinen maantieteellinen raja. Satakunnan vaalipiirillä on yhteistä rajaa Varsinais-Suomen, Pirkanmaan ja Vaasan vaalipiirien kanssa. Työryhmä esittää, että asia ratkaistaisiin mahdollisessa jatkovalmistelussa. Niin ikään työryhmä esittää, että vaalilaissa säädettäisiin jo ennakolta mitkä vaalipiirit muodostaisivat vaalialueen, vaikka lainsäätämishetkellä vaalialuetta ei vielä muodostettaisi.

10.7.2025

Satakuntaliitto edellyttää, että maakunnan, jonka vaalipiiri pienempänä yhdistetään vaalialueeseen, tulee itse voida vaikuttaa siihen, mitkä vaalipiirit muodostaisivat vaalialueen. Mahdollisessa jatkovalmistelussa tulee nämä alueet ottaa osaksi valmistelutyötä ja vaalilakiin tehtävän sääntelyn valmistelua. Vaalijärjestelmän kehittäminen tulee tapahtua aina avoimesti ja laaja-alaisesti osallisten.

Raportissa todetaan, että vaalialuemallin osalta tulisi ratkaista, missä viranomaisessa vaalialueen tulos vahvistetaan. Yhtenä tarkoituksenmukaisena vaihtoehtona raportti pitää sitä, että vaalialueen suurimman vaalipiiriin vaalipiirilautakunnalle keskitetään vaalialueeseen liittyvät tehtävät. Satakuntaliitto katsoo, että vaaleihin liittyviä tehtäviä voidaan vaalialuemallissa mahdollisesti myös tehostaa, mutta samalla on tarkasti vältettävä sitä, että äänten laskenta keskitetään liian suuriin yksiköihin tai että vaalipiirilautakunta sijaitsee ajallisesti nykyistä kauempana vaalipiiristä. Liian isoissa yksiköissä äänten laskennan osalta virheiden määrä saattaa kasvaa ja liian pitkä etäisyys saattaa aiheuttaa viivästystä myös ääntenlaskennan tulosten valmistumiseen. Esitetyistä muutoksista voi myös seurata vaalikustannusten kasvua.

Satakuntaliitto katsoo, että näin merkittävän uudistuksen vaikutuksia demokraattiseen vaalijärjestelmäämme olisi tullut arvioida kattavasti. Raportti huomioi ainoastaan poliittiset suhteellisuudet ja taloudelliset vaikutukset, mutta ei arvioi mallin muita vaikutuksia laaja-alaisesti nykyjärjestelmään, sen vahvuuksiin ja heikkouksiin verrattuna. Kunta- ja hyvinvointivaalit osoittivat kuluneena keväänä, että muutokset totuttuun vaalijärjestelmään vaikuttavat aina myös äänestäjien toimintaan ja voivat pahimmillaan heikentää demokratian toteutumista entisestään.

Porissa 30.6.2025

Satakuntaliitto

Porissa 10.7.2025

Satakunnan poliittiset piirijärjestöt

Satakunnan Sosialidemokraatit ry.
Keskustan Satakunnan piiri
Satakunnan Kokoomus
Satakunnan Vasemmistoliitto
Perussuomalaisten Satakunnan piiri
Kristillisdemokraattien Satakunnan piiri